

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Libellus Sodalitatis: Hoc Est: Christianarum Institutionum Libri quinque

Coster, Franciscus

Antverpiæ, 1587

4 De cæremonijs Baptismi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46553](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46553)

PRÆCIPVÆ quidē cerimoniarū, quibus Ecclesia Romana in Sacramento Baptismi vti cōsuevit, ab ipsis Apostolis venerunt, vt testis est B. Dionysius Areopagita. Posteriores tamen nonnullas vtiliter adiecerunt, vt plenius hominibus per externa signa indicarentur, tam ea, quæ Spiritus sanctus in animis operatur, quàm ea, ad quæ nos obligamur. Ad hæc enim duo, referuntur cerimoniarū omnes istæ, nimirum ad significandos Baptismi effectus, & nostram obligationem nobis declarandam. De quibus multa, eaque præclara ante septingētos annos Rabanus Maurus scripsit: & nos tum ex ipso, tum ex aliis nonnullis pauca etiam adferemus.

Ante omnia igitur, Baptismi materia, hoc est, aqua, ex Apostolorum institutione consecrari solet, vt aiunt ^aB. Dionysius Areopagita, ^bD. Basilus, & ^cD. Augustinus, infuso sacro vnguento: ad significandū, his aquis conferendam gratiā Spiritus sancti, ad peccatorū abluionem. Imponitur iisdem aquis cereus Paschalis, qui significat Christum, post passionem suam, nouo lumine, & glorioso corpore rediuiuum, quinq. splēdida vulnera, ceu quinque odoriferi thuris globulos gestantē. Quia per eius passionem, mortē & resurrectionem, potestas abluendi sordes peccatorum, est aquis concessa. Cæterum bis quotānis hic fons Baptismi

Cap. 2.
Eccles.
Hierar.

Lib. 1. in
stit. cleri.
cap. 27.

a Cap. 2.
Eccles.
Hierar.
b Lib. de
Spiritu
sancto,
cap. 25.
c Tractat.
118. in
Ioan.

prismi consecratur: pridie Paschæ & Pentecostes (qui dies olim baptizandis Catechumenis deputati erant) quia Christi mors & resurrectio & Spiritus sancti gratia in Baptismo operantur.

Quod verò attinet ad ritum Baptismi: primò defertur baptizandus ad fores Ecclesiæ: quia in domum Dei non meretur ingredi, qui peccatorum sordibus est conspurcatus. *Domum enim Dei decet sanctitudo, in longitudinem dierum.* *Psal. 92.* Atque hoc loco catechizatur & exorcizatur; hoc est, proponitur ei fides Ecclesiæ Catholicæ, vt sciat quid sit in posterum credendum: & variis orationibus adiuratur dæmon, adhibita etiam lectione Euangelij, & exufflatione, per quam depellitur Diaboli potestas inimica (ait D. Augustinus) qui hæcenus infidelem possedit. Deinde imprimitur crucis signū fronti, *Lib. 1. de symb. cap. 1.* pectori, oculis, auribus, aliisq. sensibus: vt sciat primò, Sacramento Baptismi in animam imprimi signum Christi, hoc est, characterē indelebilem, quo etiā In die iudicij fuisse Christianus agnosceretur. Secundò, aperiri sensus omnes, ad agnoscendum verum Deū & Dominum Iesum Christum. Tertiò, omnibus sensibus & potentiis, Christi fidem & Catholicam religionē esse palam profitendā. Quarto, Christiano homini esse non dæmonis, sed Christi crucem ferendam. Christianam enim vitam non esse deliciis plenam, sed laboriosam: ac proinde non esse mirandum Christiano, si in hac vita multa tristitia & aduersa patiatur:

T 5 tur:

tur: quòd ista sit vocatio nostra. Quintò: corpus ipsum effici habitaculum Spiritus sancti: quia ex signo externo præfixo domui cognoscitur, quis in ea habitet, & quid operis in ea agatur. Postea datur degustandum sal benedictum: ad significandum Primò: quòd à putredine & fœtore peccatorum omnium liberetur, vt à vermibus peccatorum vltra nō putrefiat, sed magis illæsus seruetur, ad maiore gratiam percipiendam. Secundò, quòd ipsi gustus detur rerū spiritualium, ne illa post hac insipida sint ei, quæ in Ecclesia traduntur; sed potius delectetur, videat & gustet, quàm suavis sit Dominus. Tertiò, quòd veram accipiat & diuinam sapientiam, in omnibus actionibus adhibendam, ne quid imprudēter, temerè aut irreligiōsè agat. Sal sapientiæ (ait Beda) quo initiatur Catechumeni, in cunctis operum nostrorum sacrificiis offerre iubemur. Quartò, quòd per gratiā Baptismi, etiā corpus ipsum liberabitur aliquando ab omni corruptione.

2. His peractis, inducitur baptizandus in Ecclesiam, vbi initio tanguntur à Sacerdote nares & aures salua, prolatis Christi verbis, quibus aures & linguā surdi & muti tangens vterque est, Epheta, quod est, aperire: tali contactu significando, Primò: quòd iam verum ac viuum efficiatur Christi membrū, cū reliquo corpore capiti adhærens. Secundò: quòd aures interne aperiantur, ne ad diuinas promissiones, cōminationes, aut admonitiones obsurdescat, sed facillè intelligat vocē Domini & Pastoris sui,

*Concil. 3.
Carthag.
cap. 1.*

*Lib. 2. in
1. Esdra,
cap. 7.*

Marc. 7.

*Amb. lib.
1. de sa-
cra. ca. 1.*

iuxta

iuxta illud, *Oues mee vocem meã audiunt: vt no-* IOAN. IC.
 rit discernere vocẽ pastoris à voce alienorum,
 & Spiritum Christi à spiritu pseudopropheta-
 rum: atq. vt audiat mandata Domini sui, eaq.
 in intimo cordis reponat. Nares etiam attinguntur,
 vt aperiãtur ad percipiendum odorem
 notitiã Dẽi; vt ex creaturis non fœtorem &
 noxium odorẽ hauriat, sed suauẽ & salutarem
 animã; hoc est, vt Deum in omnibus creaturis
 agnoscat, illis non nimis adhæreat, illas nõ ad-
 miretur, vel magni faciat, sed pro creaturis, re-
 bus caducis & perituris habear: in qua re sita
 est vera & Christiana scientia. Tertiõ; quòd
 sicut Christus cæcum illum à natiuitate, luto IOAN. 9.
 ex salua oculis imposito, ad aquas Siloẽ ab-
 luendum misit: ita baptizandus, sordibus pec-
 catorum infectus & conspurcatus, ad Baptis-
 mum lauandus mittatur. Postea sequitur
 abrenũciatio, de qua B. Hieronymus: *In my-* In Arisob.
steriis (inquit) primũ renũciamus ei, qui in 6.
occidente est, nobisq. moritur cũ peccatis, &
sic versi ad orientem pactum inimus cum sole
iustitiã, & ei seruituros nos esse promittimus.
 Et B. Augustinus; *Renunciemus Diabolo, an-* Lib. 2. de
gelis, & pompis eius. Hoc audistis, hoc & vos symb. ad
professi istis, renunciare vos Diabolo, angelis, cate. c. 1.
& pompis eius. Videte, dilectissimi, quia hanc
professionem vestram in Curiã profertis an-
gelicam, nomina profitentium in libro exci-
piuntur vitã, non à quolibet homine, sed à Hom. 20.
superiore cælitus potestate. In die baptisma- in Euan.
tis, ait B. Gregorius, omnibus nos antiqui ho-
 stis

ftis operibus atq. omnibus pompis abrenunciare promissimus. Itaq. vnusquisq. vestrū ad considerationē suā mentis oculos reducat, & si seruat post Baptismū, quod ante Baptismū spopōdit, certus iam quia fidelis est, gaudeat. Et D. Ambrosius: Quando te interrogauit Presbyter: Abrenuncias diabolo & operibus eius? quid respondisti? Abrenuntio. Abrenuntias sæculo & voluptatibus eius? quid respondisti? Abrenuntio. Memor esto sermonis tui, & nunquam tibi excidat tuæ series cautionis. Si chirographum homini dederis, teneris obnoxius, vt pecuniam eius accipias, teneris adstrictus, & reluctante te scenerator adstringitur, atq. illic tua cautione conuinceris: vbi promiseris cōsidera, vel quibus promiseris. Leuitam vidisti, sed minister est Christi, vidisti illū ante altaria ministrare. Ergo chirographū tuum tenetur non in terra, sed in cælo. Ista renuntiatio ob id ab omnibus catechumenis ante Baptismum instituitur, vt sciant Christiani, non esse solorum Monachorum aut Religiosorum renunciare sæculo, sed hanc esse omniū Christianorum professionē, vt non sint de hoc mundo, sicut & Christus non fuit ex hoc mundo: deserant & oderint mundū, atq. omnia que mundo sunt; vt cor sursum habeant ad Dominū, expectantes beatā spem & aduentū glorie magni Dei. Atq. hanc professionē tā esse propriam & intimā Christianis, vt qui eam negligit, non minus censeatur reus, quā religiosus violās professionē suam. Deinde vngitur oleo

*Lib. 1. de
Sacram.
cap. 2.*

Ioan. 17.

1. Ioan. 2.

Tit. 2.

sanctificato in pectore & scapulis: 1, Vt sciat, se quasi Christi athletā (ait Ambrosius) quasi luctamen huius sæculi luctaturum: solēt enim luctantes inungi. 2, Vt nullæ reliquæ latentis inimici (inquit Rabanus) in eo resideant. pe-
 nerrans quippe oleū, significat etiam interiora quæq. curari. 3, Vt sciamus, Baptismi gratiam non nostris meritis; sed Christi beneficio & gratuita misericordia donari, quæ per oleum significatur, iuxta illud Psalmistæ. *Impinguasti in oleo caput meum.* 4, Quia oleum est medicamento species (siquidem Samaritanus infudit in vulnera oleum & vinum) per hanc vnctionem significatur, interna vulnera animæ nostræ, hoc est, passiones, & noxias infirmitates hac medicina curari; fomitemq. ipsum, quantumuis non omnino extinguatur, at certè debilitari & frangi: viresque & robur spirituale nobis addit, tentationes omnes dæmonis & carnis repellēdi, iuxta illud: *Peccatum vobis non dominabitur: quia non estis sub lege, sed sub gratia.*
 Qua de re pulchrè^a Lactantius Firmianus, ^bCyprianus, & ^cAugustinus, qui huius rei experientiam mirabilem tum in seipsis, tum in aliis referunt. Olim quidem (vt testis est B.^d Dionysius Areopagita) inungi solebat totum hominis corpus: nunc autem solum pectus cum scapulis. Pectus quidem: vt intelligamus, mentem ipsam seu cordi uina virtute corroborari: Scapulæ verò: quia datur homini robur, ad iugum Christi ferendū. Antè inungitur & retrò: vt vndique muniatur & confirmetur,

Lib. 1. de
Sacram.

cap. 2.

Lib. 1.

instit. cler.

cap. 27.

Psal. 22.

Luc. 10.

Rom. 6.

a Lib. 3.

diuin. In-

stit. ca. 26

b Lib. 2.

epist. 2.

c Lib. 4.

confess.

cap. 4. &

lib. 9. ca.

1. 4. & 6

d Cap. 2.

Eccles.

Hier.

Mar. 16. metur, ad opera bona præstanda, corde & corpore, voluntate & opere.

In Clement. de summa Tri. & fid. Catho. cap. 1. Extra de Bapt. & eius effec. cap. 3. 3. Venitur ad fontē Baptismi, quo in loco examinatur catechumenus de fide orthodoxa, trina interrogatione, iuxta tres in diuinitate personas. Vt sciat, Primò: sine recta fide Baptismum nihil prodesse. Nam qui crediderit & baptizatus fuerit, hic saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur. Secundò: hoc Baptismi Sacramentū sic esse & dici Sacramentum fidei, vt per illud infantibus virtus fidei infundatur, & adultorum fides gratia Dei illustretur, formetur, & in virtutem perficiatur. Vbi vel adultus per se, vel susceptores pro infante tertio respōderint, Credo: vt multiplicem lapsum (inquit Ambrosius) superioris ætatis absoluat trina confessio: & item sacerdoti interroganti, Vis baptizari? responderint, Volo; confertur Baptismi Sacramentū, corpus abluēdo, & cor ipsum purgādo ab omni peccato, lauacro aquæ, in verbo vitæ, inuocato nomine sanctæ Trinitatis: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen. Postquam abluionē, (in qua consistit ratio huius sacramēti) inungitur à Presbytero in vertice sacro chrismate, hac oratione, quam ad verbum recitat D. Ambrosius, Deus Pater omnipotēs, qui te regenerauit ex aqua & Spiritu sancto, concessitq. tibi peccata tua, ipse te vngat in vitam æternam. Idq. ex ordinatione B. Syluestri, vt ait Rabanus: tum vt Christianus sciat, se Spiritus sancti gratiā

Lib. 2. de Sacram. sup. 7.

Ephes. 3.

in hoc fonte accepisse, qui columbæ specie in
 Christum Dominum baptizatum descendit;
 tum vt intelligat, se iam inunctū interna gra-
 tia, & externo chrismate, merito posse vocari
 Christianum. Deinde sacerdos baptizatū in-
 duit candida veste, vel (si infantulus est) regit
 caput velo candido, his verbis: Accipe vestem
 candidam, sanctam & immaculatā, quā per-
 feras ante tribunal Domini nostri Iesu Chri-
 sti, vt habeas vitam æternam, & viuas in sæ-
 cula sæculorum, Amen. Quæ vestis significat
 Primò puritatem animæ & iustitiam, qua ani-
 ma iam ab omni sorde peccati purgata, tan-
 quam candidissimo vestimento, induitur. Iu-
 xta illud: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamētis vestris.* *Ezech. 36*
 Secundò: Libertatē Christianā, quā hoc Sacramē-
 to sumus assequuti, erepti de tenebris carce-
 ris, & immani seruitute Diaboli. Tertiò: Læ-
 titiam internā & gaudiū spiritus. Sicut enim
 vestis pulla, est signū tristitiæ; ita vestis can-
 dida significat gaudiū. Quartò futurā re-
 surrectionem, ad quam per Baptismi Sacra-
 mentū ius & pignus accepimus. Quintò: In-
 nocentiā Christianā, (ait Rabanus) quā post *Lib. 1. de*
 ablutas veteres maculas, studio sanctæ cōuer- *inst. de*
 sationis immaculatam seruare debemus, ad *cap. 29.*
 præsentandū ante tribunal Christi. Quia ta-
 lis exigitur à Christo, tam pura & nitida, tam
 ab omni sorde & puluere aliena, qualis data *Apoc. 21.*
 est in hoc Baptismi Sacramento. *Nihil enim co-*
inquinatū, aut immundū in regnū illud ingredietur.
 Vete-

Veteres solebant toris octo diebus, à sabbatho Paschæ vsque ad sabbathum sequens post Baptismū, cādidis vestibus vti (vnde etiā sabbathū & Dominica in albis nomen habēt) ad inculcandā nobis vitę puritatē, quæ Christianos, p̄t tanta dona à Christo percepta, decet. Rabanus mystici illius veli candidi, quod infantibus baptizatis imponitur, etiā hanc dat significationē: Vt (ait) intelligāt, se diadematis Regni, & sacerdotalis dignitatis portatores, iuxta Apostolum: *Vos estis genus regale & sacerdotale, offerentes vosmetipsos hostiam viuam, sanctam, Deo placentem*. Nam sacerdotes in veteri testamēto, quodam mystico velamine caput semper ornabant.

Postremo omniū, porrigitur baptizato cereus ardens, hisce verbis: Accipe lampadē ardentem, irreprehensibilē, custodi Baptismum tuū, serua Dei mandata; vt cum Dominus venerit ad nuptias, possis occurrere ei, vna cum omnibus sanctis, in aula cælesti, habeasq. vitam æternā, & viuas in sæcula sæculorū, Amē. Vade in pace, & Dominus sit tecum, Amen. Quo cereo significantur tres Theologicæ virtutes, quæ baptizato per Sacramētum infunduntur: fides in lumine; charitas in calore; spes in cerei recta altitudine, quæ ex imo sursum ascendit, sicut spes nostra ad cælos vsq. erigitur, & nos erigit. Cæterū hic cereus datur gestandus manibus: quia non sufficit corde fidē, spē & charitatem retinere, nisi etiam operibus

2. Thef. 1. prodamus & exeramus: memores (ait Apostolus)

Lib. 1. de
instit. de.
cap. 19.

2. Pet. 2.

lus) operis fidei vestræ (id est operosæ fidei) & laboris charitatis, & sustinētia spei. Ideoq. his virtutibus instructi iubemur ire in pace, hoc est, non ociari, non quiescere, non contenti esse his, quibus donati sumus; sed operari, *Rom. 6.* progredi de virtute in virtutem, ad anteriora nos extendere, & in nouitate vitæ ambulare. Et sicut nobis in Baptismo cereus datur, ita egressuris ex hac vita redditur, vt eo tempore tali signo protestemur, (quando verbis non licet) nos Christi fidē inuiolatā retinere, charitatem amplecti, & spe bona fulciri, optareque, quod in nobis est, Christo sponso nostro occurrere, cum sapientibus virginibus, gestantes lampades ardentibus manibus nostris, nempe propositum firmum Deo placendi & seruiendi. *Matt. 25.*

Habet porro etiam hoc antiqua Ecclesiæ consuetudo, vt in sacramēto Baptismi, nomen imponatur: quod olim in veteri lege, in circūcisione vsitatū fuit: nēpe vt mutata religione, mutetur & nomen, iuxta illud Psalmistæ, *Psal. 15.* *Non congregabo conuenticulū eorum de sanguinibus, nec memor ero nominū eorū per labia mea, id est, Sicut in Ecclesiis Christianorū mutabitur ritus sacrificiorum, vt iam non offeratur aliquid cum sanguinis effusione: ita erit & mutatio nominum, vt qui prius nomina sortiebantur consentanea religioni suæ, siue Gentilismo, siue Iudaismo: nunc habeant nomina Sanctorum, qui in Ecclesia virtutibus præcellerunt. Quare ex re discimus, cuiusmodi nomina sint baptizatis imponenda; nimirum Sanctorum nouæ legis,*

V legis,

legis, non autem Gentiliū, aut Iudæorū. Idēq. propterea, vt taliū vitā & mores sibi Christiani imitādos proponāt: tū vt patronos in celis habeant eos, quorū nomina gerunt in terris.

Cap. 2.
& 7.
Eccles.
Hierar.

Susceptorum officiū in Ecclesia antiquissimum, constat, ex Dionysio Areopagita, in eo fuisse, vt susceptor, quem Patrinū vocant, susceptū in his, quæ fidei nostræ sunt, instituat. Sicut enim in naturali ortu hominis, nemo sine parente nascitur, & natus pædagogō traditur erudiendus: ita Ecclesia, mater Christianorum, vbi Christo aliquem genuit Baptismo, sedulo curat, ne ei desit institutor aut pædagogus: & non contenta parentibus carnis, qui sepē filios ad suam consolationem, non ad spiritualem eorum vtilitatem diligunt, iuxta

Mat. 10.

sermonem Domini; *Inimici hominis, domestici eius*: prouidet eis de aliis institutoribus. Quorum officium est *primò*, pro infante ipso respondere, mundo renunciare, fidem profiteri,

Dionys.
cap. 2.
Eccles.
Hier.

ita planè vt per os susceptoris infans loqui censeatur, & sese obstringere. *Secundò*, sese obligare ad institutionem infantis, ipsique Ecclesie testari & fide iubere, se omnem daturus operam, vt infans iste, vel etiam adultus, in his quæ sunt Christianæ religionis, erudiat. Notanda est insignis admonitio D. Augustini:

Ser. 163.
de sermone.

Hoc itaque admoneo, fratres dilectissimi, vt quoties Paschalis sollemnitas venit, quicumque viri, quæcunq. mulieres de sacro fonte filios spiritualiter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fidei iussos apud Deum extitisse.

& ideo semper illis sollicitudinem veræ charitatis impendant, & admoneant, vt castitatem custodiant, virginitatem vsque ad nuptias seruent, à maledicto vel periurio linguam refrenent, cantica turpia vel leuissima ex ore non proferant, non superbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde non teneant, &c. Similia habet sermone 215. de tempore, vbi susceptores monet, vt spirituales suos filios, Apostolorum Symbolum, & Orationem Dominicam doceant. Nam nescio (ait) qua fronte se Christianum dicat, qui paucos versus in Symbolo, vel in Oratione Dominica parare dissimulat.

Ex his facile colligi poterit, qui nã sint effectus, qui in anima hominis per Sacramentum Baptismi producuntur.

- 1 Character indelebilis imprimitur.
- 2 Peccata omnia qualiacunque & quantacunque dimittuntur.
- 3 Remittitur omnis pœna peccatis debita.
- 4 Pellitur ab homine Dæmon.
- 5 Diminuitur vis fomitis & concupiscentiæ.
- 6 Anima prius mortua accipit vitam.
- 7 Homo efficitur membrum Ecclesiæ sub capite Christo, accipiens eundem spiritum, quem habet Christus.
- 8 Anima induitur interna iustitia & splendore mirabili.
- 9 Efficitur filius Dei, per inhabitantem gratiam & Spiritum sanctum.

10. Veram accipit libertatem ab omni seruitute diaboli & peccati.
11. Sensus omnes interni aperiuntur, ad cognoscendum & gustandum Deum, & ^os diuinas: creaturas autem æstimandas tanti, quanti sunt.
12. Infunduntur virtutes omnes Theologicae & Morales.
13. Datur robur & auxilium ad rectè viuendum.
14. Infunditur animo interna lætitia & gaudium spiritus.
15. Datur ius ad vitam æternam & Regnum cælorum.
16. Corpus ipsum fit domicilium Spiritus sancti.
17. Corpori promittitur immortalitas, impatibilitas claritas, agilitas, aliaq. dona in resurrectione conferenda.

CAPVT V.

EXPLICATIO CERIMONiarum & effectuum Sacramenti Confirmationis.

SICVT Baptismi Sacramento generatur homo per aquã & Spiritum sanctum, vt sit Christianus: ita per Sacramentum Confirmationis adolescit homo, & perficitur in virum, vt sit plenus atq. perfectus Christianus, sicut B. ^a Clemens & ^b Virbanus loquuntur. Quia (ait ^c Melchiades) in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuisibiles hostes, & peri-

^a Epist. 4.^b Epist. ad omnes fideles.^c Epist. ad Episc. Hisp.